Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesinin (B) fıkrası ile bu kanuna bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Geçici Komisyon ve Bütçe Komisyonu raporları (3/169)

T. C.
Başbakanlık
Muamelât Genel Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı: 72 - 160, 6 - 1372

21 . IV . 1951

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesinin «B» fıkrasında; ücretlerden ve ücret sayılan ödemelerden alınacak verginin; kanuna bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetvellerde yazılı ücret kademeleri ile bunların hizalarında yazılı ortalama meblâğlar esas tutulmak suretiyle hesaplanacağı tasrih edilmiştir. Sözü geçen cetvellerde ortalama meblâğlara göre ve mükelleflerin medeni hali gözetilerek ödenecek olan vergi miktarları gösterilmemiştir. Bu miktarlar; Hükümetçe hazırlanan tasarıya bağlı cetvellere derç ve komisyonlarca da aynen ipka edilmiş iken, tasarının Kamutayda müzakeresi sırasında, nispetlerin tadili halinde yeniden bir cetvel hazırlamak lâzımgeleceği ve belkide hesap ameliyelerinde yanlışlık yapılmış olabileceği mülâhazasiyle vergi hesabına ait cetvellerin kanun metninden çıkarılmasına karar verilmiş ve neticede bahis mevzu cetveller, yalnız gelir kademeleri ve ortalama meblâğları ihtiva etmek üzere tadil olunarak o suretle kanuniyet iktisap eylemiştir.

Mükellef ve vergi dairelerine kolaylık sağlamak maksadiyle Maliye Bakanlığınca hazırlanan (5) sayılı broşürde; vergi miktarlarını da gösterir yeni cetveller düzenlenmiş ve halen tatbikatta bu cetvellerden istifade edilmekte bulunmuştur.

Cetvellerdeki vergi miktarları Hükümetçe hazırlanan ve Büyük Millet Meclisi komisyonlarında müzakere ve aynen kabul edilmiş olan cetvellerdeki esaslara göre gündelik, haftalık ve aylık ücretler yıla iblâğ olunmuş, yıllık miktara tekabül eden vergi, gündeliklerde 360, haftalıklarda 52 ve aylıklarda 12 ye bölünmek suretiyle günlük, haftalık ve aylık vergiler elde edilmiştir. Bu tarz hesabın tatbikatta birtakım tereddüt ve itirazları mucip olduğu vâkı müracaatlardan anlaşılmaktadır. Bu cümleden olarak «Verginin bu tarzda hesap edileceğine dair kanunda sarih bir hüküm olmadığı, bilâkis, kanun vergi ödemelerini, gün, hafta ve ay olarak tâyin etmiş bulunduğu, (Madde 91) ve ücretler için toplama yapılmıyacağından 71 nci maddede açıklandığı ileri sürülerek; vergilerin; istihkakların bir yıllık baliği nazara alınmıyarak doğrudan doğruya günlük, haftalık veya aylık miktarları üzerinden hesaplanması lâzımgeleceği iddia edilmekte ise de bu düşünceye karşı:

1. 5421 sayılı Kanunun birinci maddesinde, aynen, «Gerçek kişilerin gelirleri Gelir Vergisine tâbidir. Gelir bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların sâfi tutarıdır.» Denilmektedir. Kanunda hilâfına bir sarahat olmadıkça, vergi uygulanmasında kazanç ve iratların toplamının nazarı itibara alınması zaruridir. Filhakika; kanunda ücretlerin vergilendirilmesinde yıllık tutarlarının nazara alınmıyacağına dair bir hüküm mevcut değildir. Kanunun 72 nci maddesinde, tüccarlarla iş yeri olan serbest meslek erbabı dışında kalnlardan ücretler hariç yıllık gelirleri 5 000 lirayı geçmiyenler, bu gelirlerden vergisi tevkif suretiyle alınmış bulunanlarını, yıllık beyannameye ithal edip etmemekte muhar bırakılmışlardır. Buna nazaran; bilfarz bir kimse bankadaki mevduatından bir yılda 5 000 lira faiz temin eylese ve başkaca bir geliri de mevcut olmasa, yalnız mevduatından tevkif suretiyle % 15 nispetinde vergi ödemekle iktifa ede-

cek ve istihkakına ayrıca müterakki nispet tarifesi tatbik olunmıyacaktır.

Ücretlerin vergisi de genel olarak tevkif suretiyle alınmakta ise de; kanunda bu gelirler için, menkul sermaye iratları dolayısiyle kabul edilen mâruz hükme müşabih bir hüküm konulmadığından, ücretlerin vergileri tevkif suretiyle alınmakla beraber, nispet bakımından tek tarife tatbik edilmiyecek ve bir yıl içinde alınan ücretler miktarları ne olursa olsun toplanacaktır. Kaldı ki ücretler için yıllık baliğleri gözetilerek müterakki nispet tatbik olunacağı, gerek kanun tasarısı gerekçesinde, gerek tasarının Büyük Millet Meclisi Komisyonlarındaki müzakeresi sırasında tebarüz ettirilmiştir. Gelir Vergisi kanun tasarısı gerekçesinin konu ile ilgili kısmında (Vergi tevkifatında ikinci mühim hâdise şudur: Gelirini toplamak mecburiyetindè olmiyan mükelleflerin ücretlerinden yapılan tevkifat bunların Gelir Vergisini teşkil ettiği halde, diğer istihkaklardan tevkifat; istihkak sahiplerinin Gelir Vergisne mahsup edilmek üzere; peşin tahsil edilen kısımlarını gösterir. Bu sebepledir ki, ilerde vergi tarifesinden bahsedilirken izah olunacağı veçhile; ücretlerden ve bu mahiyette olan ödemelerden umumi tarifeye dayanan nispetlerde vergi tevkifatı yapılacağı halde, diğer istihkaklar bir tek nispet tatbik olunacaktır.).... «Şu kadar ki, gerek tevkif ve gerekse peşin tahsilât usullerinde ücretlere tatbik edilen nispetler hariç, umumi tarife nispetleri tatbik edilmiyecektir. Bunun sebebi mükelleften kanunun istemediği derecede vergi almamaktır.» Denilmektedir.

Bu ibarelerden, ücretlerde - yıllık beyanname verilmesi ve dolayısiyle kesilen vergilerin mahsubu mevzuubahis olmadığı için tevkifat sırasında müterakki nispet tatbikı hususunun teminat altına alındığı tezahür eder.

Kanun tasarısının, Gelir Vergisi Geçici Komisyonunda müzakeresi sırasında, muhtasar beyanname hakkında; izahat veren Hükümet sözcüsü (Yalnız şunu müsaadenizle azedeyim ki, gerçi tevkif suretiyle yapılan vergi alımlarında; ücretlerin totalizasyonu yapılmıyor, birleştirilmiyor, sene sonunda bunlar hakkında beyanname verilmiyor ama, «tevkif suretiyle alınan vergiler, netice itibariyle bu ücretler sene sonunda toplanmış olsa idi bu ücret üzerinden verilecek olan ayni miktara tekabül edecek idi» şeklindeki beyanı ile bu ciheti daha açık ifade eylemiş olduğu gibi; komisyon sözcüsü milletvekilleri maaşlarının ücret addolunmaları dolayısiyle % 15 stopaja değil, müterakki nispetler üzerinden vergiye tâbi olacağını) belirtmekle, Hükümet sözcüsünün mütalâalarını teyit eylemiştir. Zira, milletvekillerinin aylık ödenekleri 2 500 lirayı aşmadığından, bunlara müterakki nispet tatbiki ancak yıllık baliğlerinin alınmasiyle mümkündür.

2. Ücretlerde yıllık baliğ esasına gidilmiyerek, gündelik, haftalık ve aylık miktarlar üzerinden vergi alınması halinde, bir takvim yılında ayni miktar kazancı olan tüccar ile ücretlinin ödiyeceği vergi miktarları arasında ücretli lehine bâriz bir fark doğacaktır. Bilfarz ayda 1 000 lira ücretli olan bekâr bir hizmetlinin bir takvim yılı iin ödiyeceği vergi 1 800 lira olmasına mukabil ayda ayni miktarda yani 1 000 lira geliri olan bekâr bir tüccardan, bir yıl için 2 500 lira Gelir Vergisi alınacaktır. Birinci halde vergi nispeti % 15 iken ikinci halde ortalama nispeti % 20 ye çıkmaktadır. Ayni yıllık gelirler için çeşitli nispetler uygulanması kanunun 89 ncu maddesi hükmüne muhalif olduğu kadar vergide adalet ve eşitlik pensiplerine de mugayirdir. Bu sebeple kanunun 71 nci maddesinde ücretler için yıllık beyanname verilmiyecektir, hükmünü ücretlerin vergisi hesaplanırken yıllık baliğlerinin nazara alınmıyacağı şeklinde imal etmek doğru olmaz.

3. Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesine bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetvellerde; ücret kademeleri ve ortalama meblâğlar muayyen bir miktara kadar gösterildikten sonra, cetvellerin sonuna birtakım notlar konulmuştur. Bunların kanunun metninden madut olduğu bedihidir.

Mezkûr notlarda :

A) 2 numaralı cetvelin sonunda, - 2525 lirayı aşan aylık ücretlerin vergisinin, ücretin 12 misli alınıp bulunan miktarın 1 numaralı cetvelde tekabül ettiği ortalama meblâğ tesbit edildikten sonra bu ortalama meblâğ üzerinden hesaplanacak verginin 1/12 sinin,

B) 3 numaralı cetvelin sonunda, - 302,50 lirayı aşan haftalıkların vergisinin, bu haftalıkların 52 mislinin bir numaralı cetvelde tekabul ettiği ortalama meblâğ üzerinden bulunacak verginin 1/52 sinin,

C) 4 numaralı cetvelin sonunda, - 50,50 lirayı aşan gündeliğin vergisinin, gündeliğin 360 milsilinin bir numaralı cetvelde tekabül ettiği ortalama meblâğ üzerinden bulunacak verginin 1/360 nın,

Alınması suretiyle hesaplanacağı zikir ve tasrih edilmiştir. Bu not hükümlerine göre, kanun vâzıı, yalnız vergi matrahını tâyin etmekle kalmıyarak, bu matrahlar üzerinden ne suretle vergi hesaplanacağını da göstermekte, yani, gündelik, haftalık ve aylık ücretlerin vergilerinin, bu istihkakların yıllık baliği üzerinden hesaplanması lâzımgeldiğini ifade eylemektedir.

Not hükümlerinin, not metninde yazılı meblâğları aşan ücretler için, muteber olduğu hatıra gelebilirse de bu tarz mülâhazayı lüzumlu kılan bir sebep mevcut olmadığı gibi bu usulün tatbikı halinde mükellefler arasında adaletsizliklere yol açılacaktır; bu durumda bilfarz; 2500 lira aylık istihkakı olan - indirimsiz ve bekârlık zammına tâbi olmıyan - bir kimesenin ayda 375 lira vergi ödemesine mukabil; istihkakı 25 lira fazlasiyle 2525 lira olan benzeri bir mükellef - ihtar notu gereğince, yıllık esasın tatbikı neticesi olarak - 648 lira ödiyecektir ki - arada bir misle yakın bir vergi farkı bulunmaktadır. Kanun vâzıının böyle bir adaletsizliği tecviz eylemiş olduğu düşünülemez. Bu bakımdan anılan ihtar notu ile vaz'edilen hükmün yalnız notlarda yer alan istihkak veya bu istihkakları aşan miktarlara değil, bu miktarların dûnunda kalan istihkaklar için de mer'i yani cetvellerde mevcut gelir kademelerinin tamamına taallûk eylediğinin kabulü lâzımgelir.

Gerek Gelir Vergisi Kanununa bağlı cetveller sonunda mevcut hüküm ve gerekse kanunun Meclis komisyonlarında müzakeresi sırasında serdedilen mütalâalar muvacehesinde; gündelik, haftalık ve aylık ücretlerin vergisinin, bu ücretlerin yıllık baliğleri göz önünde tutularak hesaplanması doğru görülmekte bulunduğundan, 5421 sayılı kanunun 91nci maddesinin (B) fıkrası ile bu kanuna bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanmasına müsaade buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Başbakan
A. Menderes

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No. 3/169
Karar No. 2

21 . V . 1951

Yüksek Başkanlığa

5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesinin (B) fıkrası ile bu kanuna bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi komisyonumuza havale edilmekle, Maliye Bakanlığı temsilcisi hazır bulunduğu halde 17 . V . 1951 tarihinde incelendi:

A) Yorumlanması istenen hükümlerin tahlili:

5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 ncu maddesi; gerçek kişilerin bir takvim yılı içerisinde elde ettikleri gelirlere tatbik edilecek nispetleri göstermiş ve bu nispetleri muhtelif gelir kademelerine göre müterakki hadler dâhilinde tesbit etmiştir. Diğer taraftan aynı kanunun 91 nci maddesi Gelir Vergisinin hesaplanmasında kullanılmak üzere kanuna 1, 2, 3, ve 4 numaralı cetveller bağlanmıştır. Bu cetvellerden (1) numaralısı yıllık ve münferit beyannameler ile bildirilen gelirlerde, (2) numaralısı aylık ücretlerde, (3) numaralısı haftalık ücretlerde, (4) numaralısı da gündelik ücretlerde muhtelif gelir kademelerini ve bu kademelerin ortalama meblâğlarını göstermiştir.

91 nci maddenin ücretlerden ve ücret sayılan ödemelerden alınacak vergilerin hesaplanması şeklini izah eden (B) fıkrası da aylıklar için (2) numaralı, haftalıklar için (3) numaralı

gündelikler için (4) numaralı cetvelin esas tutulacağını beyan etmiştir.

Bu cetvellerden (2) numaralısından bir liradan başlıyarak 2525 liraya kadar olan aylık ücretler 152 kademeye, (3) numaralısında 0,21 liradan başlıyarak 302,50 liraya kadar olan haftalık ücretler, 120 kademeye, (4) numaralısında 0,04 liradan başlıyarak 50,50 liraya kadar olan gündelik ücretler 105 kademeye ayrılmış ve her kademe içerisindeki gelirler vergilerinin hesaplanmasında esas olarak alınması gereken ortalama meblâğlar ayrı bir sütunda gösterilmiştir.

Ayrıca her cetvelin altına (ihtar) adı ile konulmuş notlarda da; cetvellerdeki son kademe aylık, haftalık ve gündelik ücretler dışında kalacak aylık, haftalık ve gündelik ücretler vergilerinin hesaplanmasında yapılacak muamele izah olunmuştur.

Bu izahata göre 2525 liradan yüksek aylıkların 12 misli, 302,50 liradan yüksek haftalıkların 52 misli, 50,50 liradan yüksek gündeliklerin 360 misli alınacak, çıkan miktarlar yıllık gelirler için tanzim edilmiş bulunan (1) numaralı cetvele tatbik olunacaktır.

Bu cetvel ianesiyle tesbit olunan yıllık ortalama gelirin vergisi, 89 ncu maddedeki müterakki nispetler üzerinden hesaplanacak ve hesaplanan bu rakamların 1/12, 1/52, 1/360 ı aylık, haftalık veya gündelik ücretin vergisi olacaktır.

Gelir Vergisinin 1951 yılı Mart ayı iptidasından itibaren ücret, ve ücret mahiyetindeki diğer ödemelere de tatbikı gerektiğinde; Maliye Bakanlığı kanuna bağlı cetvelleri, yukarıki esaslara uygun şekilde hesaplanmış vergi miktarlarını da ilâve etmek suretiyle, teşkilâtına tamim etmiş ve bugüne kadar tatbikatı bu cetveller ianesiyle yürütegelmiştir.

Ücretlere ait vergilerin bu hesaplama şekli; 5421 sayılı Kanunun 91 nci maddesinin B fıkrası ve 71 nci maddenin ücretlerin toplama tâbi tutulmıyacağı hükmü ileriye sürülerek alâkalıların itirazlarını mucip olmuş ve 2, 3, 4, numaralı cetvellerdeki ücretlere ait vergilerin; ücretlerin yıllık baliğleri nazarı itibara alınarak değil, yalnız cetvellerdeki ortalama meblâğlara 89 ncu maddedeki nispetlerin tatbik edilmesi suretiyle hesaplanmaları lâzımgeldiği, vâzı kanunun bu suretle emek gelirine ait vergi ile sermaye gelirine ait vergi arasında (diskriminasyon) ayırma prensibni tahakkuk ettirme gayesini güttüğü ileri sürülmüştür.

5421 sayılı Kanunun 91 nci maddesinin B fıkrasının ve bu maddeye bağlı 2, 3, 4, numaralı cetvellerin, bu iki taraflı anlayış şeklinin kanun metnindeki sarih bir hükümle halli imkânını bulamadığı kanaatine varan Hükümet, meseleyi yorum mevzuu telâkki ederek Yüksek Meclise müracaat etmiştir.

B) Komisyonumuzca yapılan incelemeler ve varılan sonuçlar 5421 sayılı Kanunun umumi hükümlerini, gerekçesini, Geçici Komisyonda ve Umumi Heyette de müzakeresi safhalarını teferruatiyle tetkik eden Komisyonumuz aşağıda mucip sebeplerle izah edilen neticelere varmıştır.

1. Gelir Vergisi Kanununun 1 nci maddesi (Gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların sâfi tutarıdır) hükmünü ihtiva ettiğine ve aynı kanunun 89 ncu maddesi «Gelir Vergisi aşağıdaki nispetlerde alınır» dedikten sonra «Gelir dilimleri» adı altında muhtelif gelir kademelerini gösterdiğine göre, kanunda hilâfına başka bir hüküm mevcut olmadıkça, bu hükümlerde adı geçen «Gelir» tâbirinin ödeme yıllık, aylık, haftalık veya gündelik olsun, yıllık baliğe muzaf olmak icabedeceği bir hakikattir. Burada; mademki vergi yıllık baliğ üzerinden hesaplanacaktır, o halde kanun vâzının aylık, haftalık ve gündelik ücretlere mahsus cetveller yapmasından ve bu cetvellerde ortalama meblâğlar göstermesinden maksadı ne olabilir? Şeklinde bir sual pekâlâ vâridi hâtır olabilir.

Bu nokta hakkında; kanunun Hükümet tarafından ilk teklif şeklini ve gerek Geçici Komisyon, gerekse Umumi Heyet müzakerelerini inceliyen Komisyonumuz şu cihetleri tesbit etmiştir.

Kanunun ilk defa Meclise sunuluşunda, tasarıya adı geçen cetveller aynen eklenmiş, fakat bu cetvellere, ayrıca, bugünkü tatbikata uygun bir şekilde hesaplanmış vergi tevkifat miktarı da geçirilmiştir. Tasarı gerekçesinde de bu cetvellerin konulmaları maksadı; aylık, haftalık, günlük tediyelerde tatbikatçıların; tevkif edilecek vergileri kolayca tesbit edebilmeleri, hesap hatalarının önlenmesi, bu işlerin kısa za-

manda ve az memurla yapilabilmesi olarak izah edilmiştir.

Gelir Vergisi bakımından bu cetvellerin tedvini ile sermaye ve sây gelirlerinin ayrı ayrı nispetlerde vergiye tâbi tutulmak maksadının istihdaf edilmediği; böyle mühim bir noktaya gerekçede hiç temas edilmemiş olmasından ve cetvellerin altına konulmuş bulunan notlardan kolayca istihraç olunmaktadır. Filvaki cetvellerin altına konulan notlarda; cetvellerde gösterilmiyen gelirler hakkında yapılacak muamele izah edilirken, bu cetvellerde gösterilmemiş gelirlerin aylıklarda 12, haftalıklarda 52 ve gündeliklerde 360 mislinin alınacağı ve çıkan rakamlara 89 ncu maddedeki nispetlerin tatbikıyle bulunacak vergimin 1/12, 1/52, 1/360 nın aylık, haftalık ve gündelik vergi miktarını göstereceği bildirilmiştir. Esasen cetvellerin ilk şeklinde mevcut vergi miktarlarının bugünkü tatbikata uygun bir şekilde hesaplanmış olmaları da, kanunu teklif eden hükümetin böyle bir maksat gütmediğini kolayca ispat eder.

Tasarının geçici komisyondaki müzakeresinde cetveller aynen kabul edilmiş, fakat umumi heyet müzakerelerinde o zamanın Niğde milletvekillerinden Vehbi Sıdal'ın (Arkadaşlar burada bahsolunan 1, 2, 3 ve 4 numaralı cetveller şüphesiz bir taraftan mükellefler için, bir taraftan da Maliye şubeleri için kolaylığı sağlamak maksadiyle hazırlanmış olsa gerektir. Ancak komisyondan sormak istiyorum.

Bu cetveller kanun mahiyetinde telâkki edilecek olursa ki, maddeye eklendiğine göre kanunun bir mütemmimidir, bunların değiştirilmesi yine kanuni hükümlerle mümkün olabilecektir. Fakat pek mümkündür, beşerî hata yapılabilir, bu cetvellerin gerek o zaman arkadaşlarımız tarafından hesabında yanlışlık olabileceği gibi, hesaplar doğru olsa tertip ve matbaa yanlışhkları da olabilir.....)

Demesi üzerine ve sırf bu sebepten dolayı cetvellerdeki vergi rakamlarını gösteren sütunlar kanun metninden çıkarılmıştır. Bu halde gösteriyor ki; kanun vâzı esas itibariyle cetvelleri Yüksek Meclise sunulduğu şekilde kabul etmiş ve fakat rakamlarda hata olmak ihtimalini nazarı itibara alarak, bu işi kanun mekanizmasını harekete getirmeden düzeltebilecek olan icra organına bırakmıştır.

2. Bugün vergi cetvellerinin, yıllık baliğ nazarı itibara alınmadan tatbikını istiyen ücretlilerin bilhassa iddia ettikleri bir cihet de vâzı kanunun Gelir Vergisindeki (Diskriminasyon) ayırma prensibini bu yolla temin etmek istemiş bulunduğu şeklindedir. Tasarının Umumi Heyette müzakeresi safhaları bu hususun da vârit olmadığını açıkça göstermektedir. Nitekim nispetlere taallûk eden 89 ncu maddenin Umumi Heyette müzakeresi sırasında o zaman İstanbul Milletvekili olan Sayın Adnan Adıvar, aynen aşağıki önergeyi Meclis Başkanlığına vermiş fakat bu önerge Meclisçe dikkate alınmamıştır.

« Yüksek Başkanlığa »

89 ncu maddenin nispetlerinin daha lâyık bir hadde çıkarılmasını ve emek mukabilinde kazanılmış gelir ile, emeksiz kazanılan Gelir Vergileri arasında bir fark yapılması için maddenin Komisyona iadesini teklif ederim.»

Bu teklif vesilesiyle o zamanın geçici Komisyon Başkanı Münir Birsel'in : Umumi heyetçe tasvip olunduğu anlaşılan izahatı da dikkate şayandır.

Münir Birsel o zaman aynen şu sözleri söylemekte, ve muhtelif misaller arasında şu misali de vermektedir.

« Efendim, bu toplam sistemi (global sistem) denilen sistemde bütün mükellefler için nispeti aynen tatbik etmek zarureti vardır. Burada nispetler üzerinde bir (diskiriminasyon) yapmaya imkân yoktur. Vergi nispetlerinde bir tefrik (sedüler) sistemde yapılır...)

Yine Münir Birsel bu sözlerinin arasında şu misali de vermektedir.

« Ayda 500 lira alan bir kimse eskiden % 30,73 nispetinde bir vergi öderken, bugün asgari geçim indirimi dolayısiyle aldığı yıllık 6000 liralık ücret üzerinden ancak % 16 nispetinde vergi ödiyecektir ».

Bu misal ve izahat da açıkça göstermiştir ki, 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununu meydana getiren kanun vâzı bu cetveller marifetiyle ayırma prensibini tatbik etmeyi hiçbir zaman düşünmemiş ve bu cetvelleri tediyeyi yapanlara bir kolaylık olmak üzere tertip etmiştir.

Kaldı ki, cetvellerin tanzimini ayırma prensibinin tahakkuku ve vergi adaletinin mutlak surette tesisi maksadına yorduğumuz takdirde, bu şekildeki tatbikattan doğacak aşağıdaki adaletsizlikleri izah imkânını bulamayız.

a) 2 numaralı cetvelin 152 sıra numarasını işgal eden son gelir kademesi 2476 - 2525 liraya kadar olan aylık gelirleri ihtiva etmekte ve bu kademenin ortalama meblâğı 2500 lira olarak kabul edilmektedir.

Yukariki anlayışın aksini kabul edecek olursak; 2525 lira aylık ücreti olan bir kimseden % 15 nispeti üzerinden ayda 375 lira vergi tevkif ederken, 1 lira fazlasiyle aylık ücreti 2526 lira olan bir kimseden yine ayda 272 lira fazlasiyle 647 lira vergi tevkif etmemiz icabeder.

b) Yine yukarıki anlayışın aksini kabul edecek olursak aylık 2 525 yıllık 30 300, haftalık 302,50 yıllık 15 730, gündelik 50, 50 yıllık 18.180 liralık ücretlerin % 15 nispet üzerinden, bu rakamları geçen miktarların müterakki nispetler üzerinden vergilendirilmesi icabedecektir.

Bu halin; ayırma prensibini tersine işliyen bir mekanizma haline sokacağı, ücretlerini aylık olarak alanları geniş bir istisnadan istifade ettirip, ücretlerini haftalık ve gündelik olarak alanları yani esas emek gelirlerini nispeten dar bir istisnadan istifade ettireceği izahtan vâreste bir hakikattır

Şimdiye kadar verdiğimiz izahat kanun vâzımın böyle bir sistemi asla terviç etmediğini göstermiştir.

3. Kanun vâzı 2, 3, 4, numaralı cetvellere göre tevkifi gereken vergilerin, hesaplanma şeklini, bu cetvellerin altına koyduğu hüküm mahiyetteki notlarla açıklanmıştır.

«İhtar» adını taşıyan bu hükümler Hükümet teklifinde ayrı, Geçici Komisyon teklifinde ayrı, Umumi Heyetten çıkan metinde ayrı kelime ve ibareleri ihtiva etmektedirler.

Bu uretle de, vâzı kanun, tatbikatçılara direktif vermiş ve «Ben vergileri hesaplamıyorum. fakat siz şu esaslar dâhilinde bu hesapları yapacaksınız» demiştir.

Bütün bu mucip sebepler muvacehesinde 5421 sayılı Kanunun 91 nci maddesinin (B) fıkrasında ve bu kanuna bağlı 2, 3, ve 4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanmaya ihtiyaç göstermiyecek şekilde vazıh bulunduğuna mevcudun ittifakı ile karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon

Başkanı		Sözcü
Kastamonu		Kocaeli
Rifat Taşkın		*Ekrem Alican*
Kâtip		
Konya		Bolu
Himmet Ölçmen		*Kâmil Kozak*
Çanakkale		Gazianteb
Ömer Mart		*Galip Kınoğlu*
Giresun	Katamonu	Mardin
D. Köymen	*H. Tosunoğlu*	*C. Öztürk*
Samsun		Sivas
Hâdi Uzur		*Şevki Ecevit*

Bütçe Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 3/169
Karar No. 118

26 . VI . 1951

Yüksek Başkanlığa

Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesinin (B) fıkrası ile bu kanuna bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanması hakkında Başbakanlığın 21 . IV . 1951 tarihli ve 6/1372 sayılı tezkeresi, Geçici Komisyon raporu ile birlikte komisyonumuza havale olunmakla Maliye Bakanlığı temsilcisi hazır olduğu halde incelenip görüşüldü :

5421 numaralı Gelir Vergisi Kanununun 89 ncu maddesi, verginin, muhtelif gelir kademelerine göre umumi tarifesini tesbit etmiştir. Diğer taraftan, verginin hesaplanmasında kolaylık temini maksadiyle aynı kanunun 91 nci maddesine 1, 2, 3 ve 4 numaralı cetveller bağlanmıştır. Bu cetvellerden 1 numaralısı yıllık gelirlerde, 2 numaralısı aylık, 3 numaralısı haftalık ve 4 numaralısı gündelik ücretlerde muhtelif gelir kademelerini ve bu kademelerin ortalama meblâğlarını göstermiş ve sözü geçen maddede de vergilerin bu cetvellere göre hesaplanacağı hükme bağlanmıştır.

Bu kanuni sarahate istinat eden Maliye Bakanlığı, cetvellerde mevcut ortalama meblâğlara ait vergi miktarlarını da ilâve etmek suretiyle bu cetvelleri teşkilâtına tamim etmiş ve tatbikatı bu cetvellere göre yürütegelmiştir. Bu arada bâzı mükellefler tarafından aylık, haftalık ve gündelik ücretlere ait 2, 3 ve 4 numaralı cetvellerdeki vergilerin hesaplanma şekline itiraz edilerek ücretlerin toplama tâbi tutulmıyacağı hakkında 71 nci maddede mevcut hüküm ileri sürülmekte ve ücretlerin yıllık baliğlerinin değil, tediye miktarlarının nazarı itibara alınacağı iddia edilmektedir. Bu iddiaya emek gelirleriyle sermaye gelirleri arasında ayırma (Discrimination) prensibini tahakkuk ettirmek istediği şeklinde, vâzıı kanuna bir maksat izafesi mesnet teşkil etmektedir.

Mesele, 5421 numaralı Gelir Vergisi Kanununun gerekçesi, Komisyon raporları ve müzakere zabıtları üzerinden tetkik edilerek şu neticelere varılmıştır.

1. Kanunun ilk Meclise sunuluşunda, tasarıya sözü geçen cetveller aynen eklenmiş ve bu cetveller bugünkü tatbikata uygun bir şekilde hesaplanmış vergi tevkifat miktarlarını da ihtiva etmekte bulunmuştur.

Gerekçede, kanuna bu cetvellerin eklenmesinden maksadın; aylık, haftalık ve günlük tediyelerde tatbikatçıların ve alâkadarların, tevkif edilecek vergileri kolayca tesbit edebilmeleri, hesap hatalarının önlenmesi, bu işlerin kısa zamanda ve az memurla yapılması olduğu izah edilmiştir.

2. Tasarının Geçici Komisyonda müzakeresinde cetveller aynen kabul edilmiş, fakat Umumi Heyet müzakeresinde Niğde Milletvekili Vehbi Sarıdal'ın (Arkadaşlar, burada bahsolunan 1, 2, 3 ve 4 numaralı cetveller şüphesiz bir taraftan mükellefler için, bir taraftan da Maliye şubeleri için kolaylık maksadiyle hazırlanmış olsa gerektir. Ancak Komisyondan sormek istiyorum bu cetveller kanun mahiyetinde telâkki edilecek olursa, maddeye eklendiğine göre kanunun bir mütemmimidir. Bunların değiştirilmesi yine kanuni hükümlerle mümkün olabilecektir. Fakat pek mümkündür, beşerî hata yapılabilir bu cetvellerde gerek o zaman arkadaşlarımız tarafından hesabında yanlışlık olabileceği gibi, hesaplar doğru olsa da tertip ve matbaa yanlışlıkları olabilir...) demesi üzerine, cetvellerdeki vergi miktarları kanunun metninden hariç bırakılmıştır. Görülüyor ki, kanun vâzıı; tediye şekli ne olursa olsun, ücretlere ait vergilerin de senelik baliği üzerinden tevkif edileceğini kabul etmiş, yalnız miktarlarda yanlışlık olmaması ve 89 ncu maddedeki nispetler ilerde değiştiği takdirde bu cetvelleri de yeniden değiştirmeye mahal kalmaması için, vergi miktarlarına ait cetvel metninden çıkarmıştır.

Diğer taraftan vergi miktarları; bu cetvellerin metninden çıkarılmış olmakla beraber, ha-

len, bu cetvellerin altında (ihtar) namiyle bir takım hükümler mevcuttur.

Meselâ 2525 liraya kadar olan aylık ücretlere ait ortalama meblâğları ihtiva eden 2 numaralı cetvelin altındaki ihtar notu aynen şöyledir:

2525 lirayı aşan ücretler;

1. Ücretin 12 misli alınır;

2. Bulunan miktarın 1 numaralı cetvelde tekabül ettiği ortalama meblâğ tesbit olunur.

3. Bu ortalama meblâğ üzerinden hesaplanacak verginin 1/12 si ücretin aylık vergisidir.

Cetvelin sonuna bu ihtar notunun konulması sebebi aşikârdır. Cetvel ilânihaye devam edemiyeceği için, 2525 liraya kadar olan aylık ücretlerden kesilecek vergi hesap edilerek cetvele konulmuş; bu miktardan fazla olanlar için de cetveldeki vergi miktarları ne şekilde hesap edilmiş ise o şekilde hesap edileceğine dair ihtar notu konulmuştur.

Durum, 3 ve 4 numaralı cetvellerde de aynıdır ve vergi miktarlarını irae etmediği halde, cetveller ilk şekilleriyle (Aylık ücretlerden yapılacak tevkifata mahsus) veya (Gündelik ücretlerden yapılacak tevkifata mahsus isimleriyle kanuniyet kesbetmiştir.

3. Kanun vâzıına atfolunan diskriminasyon iddiasına gelince; böyle bir şey bahis mevzuu değildir. Kanunun gerekçesinde 91 nci maddeye bu cetvellerin sırf tatbikat kolaylığı bakımından eklenmiş olduğu sarahaten beyan edilmektedir. Kaldı ki, tasarının umumi heyette müzakeresi sırasında komisyon sözcüsü; verilen bir önerge münasebetiyle şunları söylemiştir: (Efendim, bu toplam sistemi (Sistem glodal) denilen sisteme, bütün mükellefler için nispeti aynen tatbik etmek zarureti vardır. Burada nispetler üzerinde bir Diskriminasyon yapmaya imkân yoktur. Vergi nispelerinde bir tefrik, (Sedüler) sistemde yapılır...)

Bu sebepler muvacehesinde 5421 sayılı Kanunun 91 nci maddesinin (B) fıkrasında ve bu fıkraya bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetveller sonundaki hükümlerin yorumlanmıya ihtiyaç göstermiyecek şekilde vazıh bulunduğuna ve senelik miktarın vergiye matrah teşkil etmesi lâzımgeleceğine komisyonumuzca karar verilmiştir.

Kamutayın onayına arzedilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü
İstanbul	Burdur	Çanakkale
E. Adakan	*F. Çelikbaş*	*E. Kalafat*
Kâtip		
Bursa	Aydın	Çanakkale
H. Şaman	*E. Menderes*	*K. Akmanlar*
Diyarbakır	Elâzığ	Giresun
M. Ekinci	*Ö. F. Sanaç*	*M. Şener*
İstanbul	İzmir	Kırklareli
C. Türkgeldi	*B. Bilgin*	*Ş. Bakay*
Konya	Konya	Mardin
R. Birand	*M. A. Ülgen*	*R. Erten*
Ordu	Seyhan	Tokad
R. Aksoy	*Dr. S. Barı*	*S. Atanç*
Trabzon		Van
S. F. Kalaycıoğlu		*F. Melen*